

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. De obligatione restitutionis ex homicidio indirecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. III. *Quæ penitentia imponenda iniusto homicide
in Sacramento confessionis.*

De hac Paulus Comitolus in *respo Moral lib. 4.* cap. 11. num. 8. in hanc sententiam scribit : *veniam petere ab omnibus penitentia salutaris, esset, veniam petere ab omnibus peccatis, isdem omnia damna relaxare, pro anni, pro septuaginta, pro annis tria praestare : singulis hebdomadis unum diem ad curam celebrandum, Aliquam elemosinam in summa bonitatis facit, pauperibus erogare, Litanias, & praestare orationem Virginis percurrere. Praeterea per eundem annum fieri in hebdomadis confiteri, semel in mense confiteri, & semper tota vita quotidie unum Pater, & unum Ave Mariam pro eadem anima occisi recitare. Hac Comitolus, qui satis fit Confessoribus proposuisse, ut in his in casibus particularibus minuant, ad eandem non debent, istas conditiones personae penitentis, nisi universaliter, & constantiam, cum ea prudentia, quam bre-*
vis in mea Methodo Confessionis, lib. 4. cap. 3. & 4.

CAPUT IV.

De obligatione Restitutionis Homicidio.

§. I. De Obligatione Restitutionis ex Homicidio
indirecto.

1. **D**ammum alteri ex quacunque actione, atque
causa ex occisione provenire, vel directè po-
tèstè intelligitè, seu per accidens: Ne longum faciam,
adducè idè exèmplo: Ioannes segetem Petri per cul-
trum mortalem comburit. Sanè is dammum Petro di-
rectè facit; atque cum ad Restitutum Petri teneri
de rato damno, nullus ignotat. At si fortè Franciscus
harenent impulerit earum segetum combustio: unde
Franciscus intrudatur in carcerem, spoliatur suis bo-
nīs, conuenietur ad Trirèmes, &c. hoc dammum di-
citur indirectum, & per accideps? respectu Ioannis
ille ergo in occisione: Si enim Ioannes iniuste occi-
dit Petrum; dammum Petro directè facit, & ad resti-
tuendum omnia damna Petro obuenientia obligabitur; de
qua obligatione agam *mor. q. 2.* Ioannes, ut dictum
est, occidit Petrum, sed deinde Franciscus est eiusmodi
occisionis infamator, & solvat penas: hac solutio
peruenit in directam respectu Ioannis, & in *q. presenti*
quæritur, an Ioannes obligetur hoc indirectum dam-
num restituere.

1. Et quidem certum mihi est, Ioannem debere compensare Francisco, vel eius hæredibus ea, quæ ipse Franciscus coactus forte fuit à Iudice tradere Petro directè damnificato, ea inquam, quæ recompensatio damnum directum, ipsi Petro illatum. Ita de *Lugo cum. de iust. d. 8. scilicet. 6. num. 84. Rebellius p. 1. lib. 3. cap. 1. num. 15.* citans Coridub. Sotum, aliisque. Ratio est manifestæ, quia Ioannes damnificans tenetur fructus equalitatem cum ipso Petro, cui directè damnus intulit. Ergo cum Petrus à Francisco habuerit fructus, & Ioannes, vt certum est, per hoc non absolvitur ab obligatione retaliendi cum Francisco; quod fecit, congens est, vt Francisco vices Petri nunc subeanti reddat. Nisi forte Petrus restituit Francisco id, quod coactus à Iudice Franciscus ipsi Petro tradidit; nam tunc Ioannem Petro debere reddere, nimis est durum.

Redeo ad quaestionem propositam: Triplici modo se habere potest Ioannes indirecte damnificans se, occidens alium. Primum, ita ut non praevideat illud delectum esse alteri, v. g. Francisco imputandum. Secundum, ut praevidat, sed non intendat. Tertiū, ut praevidat, & intendat.

III. Affero probabile, & tutum esse, regulariter lo-

quando, non teneri quempiam ad restituendum damnum eiusmodi fecutum indirecte, quocunque ex his tribus modis res contingat; atque adeo dictum Ioannem ad nihil obligari. Ratio huius nostræ sententiæ; quam impugnat de Lugo, l. c. *sect. 6. num. 80.* sequens Molinæ *cap. 4. tract. 3. d. 86. num. 3.* Rebel. l. c. sed requirit Lessius *lib. 2. cap. 9. diff. 6. num. 113.* est: quia damnificatio tunc solum est radix obligationi restituendi: quando est causa externa physica, vel moralis damni consecuti, ut patet in aliis obligationibus. Sed in casibus istis damnificatio, seu occisio non est causa physica, ut certum est: quia nullum concurrat, seu influxu physicum exercet occisio Petri, quem commisit Ioannes, in imputatione Francisci: Nec moralis, quæ enim dicat, quod ideo imputetur damnificatio ipsi Francisco: quia illam fecit Ioannes. Ergo, &c. Iudex igitur solum capit occasione imputandi occisionem Francisco ex occisione facta à Ioanne; non autem Ioannes dat causam. Quare etiam si Ioannes damnum Francisci prævidet, vespetiam intendat; vnde & peccet contra charitatem: tamen quia hæc prævisio, & intentio non facit ipsam actionem externam iniustam nisi alias ex natura sua sit causa saltem moralis iniusti damni; non potest inde colligi onus restituendi, quod solum sequitur ad iniustam causam externam damni.

4. Dixi autem (regulariter loquendo) : quia interdum ex circumstantiis damnificatio est talis , ut influat moraliter ad imputationem ; et tunc fane erit obligatio restitutionis. Vt si comburens , v. g. segetes Petri , vel Petrum occidens statuer famulus , vel gladio alterius tertij . v. g. Francisci , ipso Francisco invito ; et quo defumatur indicium , quod Franciscus dampnum , vel mortem intulerit. Tunc enim ea damnificatio est causa physica damni Petri ; sed moralis damni Francisci.

Ad dignoscendum autem, an adfit eiusmodi mor-
alis influxus, illa est Regula, ut videatur: An ex tali
damnificatione iuncta cum suis circumstantiis sequa-
tur, ut plurimum imputatio, vel damnum tertij, si
enim ut plurimum; signum erit moralis influxus, Lege
Lessium citatum.

5. Ex dictis sequitur, eum; qui furatur thesaurum avaro, unde avarus merore confectus moriatur: Eum, qui occulte aliquem occidit, unde talis occisus alteri, v.g. inimico occisi impuretur: Eum, qui aliam alteri impingit, unde ob dedecoris apprehensionem moriatur: Eum, qui vendit Militi arma, unde is, homicidia iniusta committat: Eum, qui solo suo exemplo extraneis est offendiculum ad male agendum; & similes, non obligari ad restitutionem ex homicidio, etiam si intentum id a dictis fuerit: quia tunc, licet peccetur contra Charitatem; non tamen peccatur contra Iustitiam per actionem externam, quae sit vera causa physica, vel moralis homicidij.

Qui alium occidit, & collocat cadaver ante ianuam alterius, unde is alter à Iudice condemnatur non iudico esse causam moralem insinuo condemnationis: Ita de *Lugo tom. 1. de Iust. et i. sect. 6. num. 34.* loquitur tamen, quando imputatio praxideatur, licet non intendatur. Contra Sanchez ab eodem de *Lugot. citatur ibid. p. 18. sect. 5. numero 116.* Multò rarius, qui invenit cadaver occisi ab alio ante suam ianuam, illud collocat ante ianuam alterius: lege de *Lugo loc. cit. d. sect. 5. à numero 114.* (qui etiam, obiter id habet; à Restitutione exculat eum, qui infantem ante suam ianuam inventum, collocat, ut nutriatur ab aliis ante ianuam alterius:) verum, qui alium occidit in domo, vel agro alterius, unde patet is alius condemnatur iudico esse moralem causam. Ratio vtriusque dicti est, quia ex prioribus actionibus non sequitur ut plurimum imputatio homicidii, siquidem casu tibi mori potuit alibi vulneratus: sequitur ex posteriore, nam praesumitur Domino domus, vel agri consentiente, homicidium fuisse commissum. In utroque adesse causam moralem, & probabiliter supponit Sanchez *lib. 2. conf. 5. dub. 5.*

dub. 5. num. 72. sed propter rationem dictam nostra opinio videtur probabilior.

Dixi condemnationis utique ad mortem, nam alicuius damni, v. g. incarcerationis, vercor, ne tua actio ex dictis num. 4. si aliquando moralis causa: Ipsa enim collocatio cadaveris ante alterius domum est talis, ut ex illa, ut plurimum sequatur incarceration inhabitantis in domo, sic inducet obligationem restitutionis damnorum ex incarceratione sequentium.

6. Quando ex actione positiva tua (nam quando ex omissione, dictum est paulo ante c. 3. §. 1. num. 10. & 11.) imputatur homicidium alteri: vel aliud contingit, unde mors tertio sequatur, non incurrit irregularitatem, si solum peccasti contra Charitatem, nec eam mortem intendisti, licet praevideris. Ita Lessius lib. 2. cap. 2. cap. 9. n. 112. dum dicit dictam imputationem etiam praeviam non facere peccatum contra iustitiam. Quia tunc tu non es villo modo causa homicidii, ut dictum est. At si peccasti graviter, ut semper hic supponendum est, per actionem positivam, licet solum contra Charitatem, praevideris tamen mortem, illamque intendisti, irregularis eris. Ita de Lugo t. 1. de iust. d. 8. sect. 6. num. 78. ex eo principio, quo putat tunc peccari contra iustitiam: lege etiam Dicast. lib. 6. tr. 1. de iust. d. 10. dub. 14. n. 194. Ratio mihi videtur esse, quia causa irregularitatis ex sacris Canonibus, est homicidium voluntarium, seu volitum. At homicidium, quod intenditur, si ve solum nunc peccetur contra Charitatem, si ve etiam contra iustitiam, si ve ponatur eius causa multum periculosa, si ve parum, dummodo aliqua, quamvis levis causa, vel etiam levis occasio scienter ponatur, atque homicidium, ut dictum est, intendatur; voluntarium est, seu volitum: ergo per illud irregularitas incurritur. Non sic quoad obligationem restitutionis: Ad hanc enim inducendam non satis est quodcumque voluntarium, nec quaecumque praevio, vel intentio; sed necesse est, ut ponatur causa externa physice, vel moraliter influens absolute, & ex se sufficienter ad damnum modo iam explicato. Et huius rei ratio ulterior est, quia cum de obligatione restitutionis nulla specialis legis dispositio positiva adsit (ut adest certe de irregularitate), recurrendum pro illa est ad id, quod de iure est naturale, nimirum ad sufficientiam influxus dati damni. Vide quae dicam inferius, lib. 8. tr. 3. c. 2. n. 9. & 10. ubi haec doctrina magis clarescet, & confirmabitur magis.

§. II. De Damno dato Digressio.

1. **M**onui superius, me huc aliqua consulto addere de indirecta damnificatione, etiam in temporalibus bonis: ne iterum, cum de Restitutione agam, eadem repetere debeam.

Damnum indirectum à re illatum.

Ex dictis ergo resolvatur sequens casus; Antonius facem manu praefertens, ingressus est domum Petri, furaturus eius vestes. Accidit autem, ut omnino casu, & praeter intentionem facula incenderet ornatus, seu aulae domus eiusdem Petri, & etiam aulae domus vicinæ Titij, quæ nullo modo furari Antonius intendebat. Deinde exiensidem Antonius è domo eiusdem Petri, relinquit ianuam apertam, unde factum est, ut, eadem nocte accedentes alij fures, perque domum apertam ingressi furari sint duos equos eiusdem Petri. Queritur iam, An Antonius obligetur ad restitutionem non solum vestium quas est furatus, de quibus non est dubium: sed etiam aulae totum utriusque, & equorum.

2. Respondeo: Non obligari ad restitutionem aulae totum, obligari tamen ad equorum restitutionem. Ita de Lugo tom. 1. de iust. d. 18. sect. 4. n. 87. citans Mol. lege etiam Dicastilum lib. 2. tract. 2. de iust. d. 3.

dub. 3. n. 72. Ratio est ducenda ex dictis. Nam deinde etiam aulae totum Petri, multo magis aulae totum Titij, omnino per accidens, & indirecta ipsi Antonio, ex alia parte, actio praefertendi faculam, cum non ex se periculosa, & causans incendium; non potest dici fuisse causa per se destructionis, est enim omnino casualis (ut ex facula, quam quis fert, oritur incendium. At quia commune est, & ex se periculosa, in apertam domum de nocte ingredientur fures: ita Antonius, qui ianuam apertam relinquit, fuit causa iusta damni illati in futuro equorum: ac propterea eius damni restitutionem erit obligandus.

3. Dices, quod si fax casu incidisset ea vestes, quas fur furipere intendebat? Respondeo cum ceteris de Lugo ibid. num. 88. sub distinctione: Si enim ea vestes suffusus esset, & apud se incensa fuerunt, obligabitur ad illarum valorem restituendum: quia tunc, atque ea; apud se retinet; contraxit obligationem restituendi ex iniusta acceptione quomodocumque apud se eas sustinisset, incensa casu, & praeter intentionem fuissent; non contraheret obligationem restituendi, quia tunc per accidens latroni fuisset incendium, licet per se situra fuisset acceptio, si incensa vestes fuissent.

Damnum illatum à tuis.

4. Huc item spectat quodlibet damnum, atque etiam homicidium, tuo animali, mancipio, filio illam. De quo dico primo, si gravi culpa, id est mortali fueris, vel iusseris damnum, occisionemve; vel negligenter fuisti in illius custodiendis, te moraliter peccare reipsum esse. Integræ restitutionis, luce clarescit, quia sic iniusta causa damni est. De damno hoc praeter citandos lege Dicastil. lib. 2. de restit. tract. 2. d. 1. Verum, si damnum ab ipso irrogatum fuerit, nesciente, vel te nulla gravi culpa negligente, ad nihil ante sententiam in conscientia teneris. Ita Lessius lib. 2. cap. 9. disp. 17. num. 115. & passim Doctores in l. si servus §. de Noxal. action. & si culpa §. de iniur. & damno dato. Ratio est, quia non teneris ex re accepta: res accepta supponitur petisse; nec iniusta acceptione, quia tu nullam gravem culpam; vel supponimus, commisit. Post sententiam, est distinguendum. Nam aliud est animal, & mancipio; aliud de filio est sentiendum. De quibus:

5. Dico secundò: Si animal tuum, vel tuus servus damnum verè, quamvis sine tua culpa irrogavit; debet post sententiam, vel damnum refarcire, vel si mors animal, vel servus, qui noxam fecit, dare ei qui passus est damnum. Ratio est, quia ita iura pro foro externo iuste sanxerunt; leges enim possunt ob publicum bonum decernere, ut aliquid, etiam si tua culpa non praecesserit, à te solvatur post sententiam, ad quod ante illam nequaquam in conscientia tenebaris. Servus tamen, etiam post dictam sententiam, posset, ut non se daret damnificato, aliud fugere, & ad fugam ab amicis adiuvari; siquidem nimis esset durum hominem obligare, ad se pro noxa dandum. Quod si is habeat peculium independens à Domino, debet ipse, si velit fugere, restituere; quando in damno faciendo, mortaliter modo iam jam dicto deliquit. Immo puto obligari ipsum ad restitutionem de suo dicto peculio, si mortaliter peccavit; contraxit enim ipse obligationem restitutionis de iure naturæ (& quidem ante dominium, & ante omnem sententiam in conscientia) ex iniusta damnificatione.

Dixi (verè quamvis sine tua culpa irrogavit: nam, si verum non fuit damnum à tuo animali, vel servo illatum; tu non obligaris in conscientia ad standum tali sententiae, & posses occultè tibi compensare, si solvisses: & qui accepit, si ipsi id certo constaret, non posse iuste retinere. Ratio est, quia sententia semper supponit damnum